

menetrendjét in: *Hefte von Auschwitz*. Pantswowe Muzeum w Oswiecimiu, 7. és 8. kötet, Oswiecim, 1964, 103–109. o.

104. A pusztítás folyamatát másutt elég részletesen leírták. Lásd például Ota Kraus–Erich Kulka: *The Death Factory. Documents on Auschwitz*. Pergamon Press, Oxford, 1966, 284. o., és Raul Hilberg: *The Destruction of the European Jews*. Quadrangle, Chicago, 1961, 555–635. o. Az auschwitzi halálkommandó egyetlen életben maradt tagjának beszámolóját lásd Filip Müller: *Auschwitz Inferno. The Testimony of a Sonderkommando*. Szerk. és ford.: Susanne Flatauer. Routledge and Kegan Paul, London, 1979.

Az emberirtás folyamatának más leírásaira és elemzéseire való utalásokat lásd a YIVO és a jeruzsálemi Yad Vashem által a Holocaustról közzétett bibliográfiai sorozat kiadványaiban. A magyar túlélők beszámolóit lásd *The Hungarian Jewish Catastrophe. A Selected and Annotated Bibliography*. Szerk.: Randolph L. Braham. Institute for Holocaust Studies of the City University of New York, New York, 1984. 174–191., o.

105. Glücks eltűnt az 1945. áprilisi vöröskeresztes regisztrálások során, és állítólag nem sokkal később öngyilkosságot követett el. Lásd még Wisliceny írásbeli vallomását, *RLB*, 440. dok.

106. Bernd Naumann: *Auschwitz. A Report on the Proceedings Against Robert Karl, Ludwig Mulka and Others Before the Court at Frankfurt*. Frederick A. Praeger, New York, 1966.

107. A különleges munkabrigád 860 tagja közül, akik a gázkamráknál és a krematóriumoknál dolgoztak akkoriban, kb. 450 magyar volt, 200 lengyel, 180 görög, a többi szlovák, német, illetve szovjet hadifogoly. Müller, *Auschwitz Inferno*, 132–133. o.

108. Danuta Czech, *Auschwitz Chronicle, 1939–1945*, 627. o. Vagy Danuta Czech téved, vagy rendkívüli esetről lehet szó.

109. A 31. fejezetben foglalkozom azzal, hogy miért nem bombázták a szövetségesek Auschwitzot és a hozzá vezető vasútvonalakat, illetve hogy miért nem hajtottak végre szabotázsakciókat a Lengyelországban, Szlovákiában és kisebbrészt Magyarországon működő ellenállási csoportok.

110. Varsói tárgyalásán 1946–47-ben Rudolf Höss, Auschwitz korábbi parancsnoka azt állította, hogy Eichmann napi öt szerelvény indítására számított, amit a tábor még kibővített létesítményeivel sem tudott volna befogadni. Höss állítólag Budapestre utazott, hogy rábíri Eichmann-t a szállítmányok számának csökkentésére. Czech, *Auschwitz Chronicle, 1939–1945*, 627. o.

111. *RLB*, 439. dokumentum. A „büntetett előéletűek” valójában a németek bejövetele után internáltak voltak.

112. Dr. Nyiszli Miklós anatómus és patológus május 29-én, Nagyváradról érkezett Auschwitzba. Mengele mellé osztották be, a III. krematórium melletti boncterembe. Mengeléről úgy emlékezett meg, mint „a legveszélyesebb bűnöző típus... akinek korlátlan hatalom volt a kezében”. A részletekre nézve lásd *Dr. Mengele boncolóorvosa voltam az auschwitzzi krematóriumban* c. könyvét (Debrecen Város és a Tiszántúli Egyházkerület Könyvnyomda Vállalata, Debrecen, 1947). Lásd még Czech, *Auschwitz Chronicle, 1939–1945*, 636., 691. o. Életrajzi részletek Mengeléről a 818–819. oldalakon. „A halál angyala”, ahogy Mengelét nevezték, a háború után állítólag öt éven keresztül zavartalanul éldegélt szülővárosában, a bajorországi Günzburgban, helyreállítva „Carl Mengele és Fiai” elnevezésű mezőgazdasági gépüzemét. Az ötvenes évek közepén egy Anna Frankról szóló könyv szerzője, Ernst Schnabel hívta fel rá a figyelmet. Először Argentínába szökött, majd röviddel Eichmann 1960-ban történt elfogatása után Paraguayba. Paraguayi állampolgárságát egy legfelsőbb bírósági hatá-